

Jeroen Onrust: meer wormen in mestrijke grond

Jeroen Onrust uit Groningen onderzoekt het gedrag van regenwormen in verschillende vogelrijke graslanden bij Koudum, Idzega en Wommels.

WOMMELS/IDZEGA

Hoewel het nog te vroeg is voor conclusies, kan Jeroen Onrust al wel stellen dat het opvalt dat hij meer wormen telt op intensief gebruikte landbouwgrond dan op extensief gebruikte grond, zoals plas-dras en natuurgebieden. „Dat is opvallend want vooraf zou je denken dat het andersom is. De reden lijkt daar in te liggen dat wormen veel mest eten. Met de bemesting van de landbouwgrond wordt het biotoop voor de regenwormen dus beter”, zegt Onrust, die nog niet zo ver is dat deze stelling wetenschappelijk onderbouwd is. Pas in 2016 moet zijn studie afgerond zijn.

Hij is in oktober 2012 begonnen als promovendus aan de Rijksuniversiteit Groningen met professor Theunis Pier-sma uit Gaast als begeleider. „Mijn aanstelling voor vier jaar wordt gefinancierd door de stichting University Campus Fryslân. Ecologisch onderzoeksbureau Altenburg & Wymenga in Feanwâlden is ook betrokken in dit onderzoek”, vertelt de wormenonderzoeker, die voor zijn onderzoek vooral veel 's nachts op pad is. „Als je gedrag van regenwormen wilt begrijpen moet je 's nachts regenwormen tellen.

„Mijn belangstelling voor regenwormen in graslanden komt voort uit het weidevogelonderzoek. Regenwormen zijn voor veel soorten weidevogels dé belangrijkste voedselbron, echter is er nog maar weinig onderzoek gedaan naar de rol van regenwormen in de hele weidevogelproblematiek. Door meer te weten te komen over de ecologie van regenwormen hoop ik beter te kunnen begrijpen wanneer regenwormen voor weidevogels beschikbaar zijn”, legt Onrust uit.

„In een Fries weiland zitten honderden wormen per vierkante meter. Maar regenwormen moeten zich niet alleen in de bodem bevinden, ze moeten ook te pakken zijn. En daarom tel ik 's nachts de regenwormen in een weiland. Ik gebruik daarbij een simpele kar en hoofdlamp om de wormen aan het oppervlak te tellen en daarnaast neem ik ook bodemonsters om te kijken hoeveel wormen er in de grond zitten, welke soorten en hoe lang en zwaar ze zijn”, gaat hij verder.

„Op dit moment ben ik bezig met een experiment in samenwerking met boer Murk Nijdam in Wommels om te kijken naar het effect van het tijdstip van bemesting (ruige

mest) op de wormenactiviteit in het vroege voorjaar.” De keuze voor het land van boer Nijdam ligt hierin dat zijn landbouwgrond aantrekkelijk is voor weidevogels. Dat geldt ook voor de onderzoeksgebieden bij Idzega en Koudum. In Idzega doet Onrust onderzoek in de weilanden van veehouder Klaas Oevering van de Skriezekrite Idzega. Het onderzoek op verschillende plekken, moet ook duidelijk maken of er verschillen zijn per gebied.

In 2010 deed Onrust een pilot in de Skriezekrite bij Idzega en keek naar fluctuaties van de populatie afhankelijk van het beheer. „Daar kwamen leuke dingen uit, maar een jaar later zag het er weer heel anders uit. Het ene jaar is het andere ook niet. Ook dat moet onderzocht worden. In die zin kijk ik ook naar de lange termijn effecten van grondgebruik op de wormenpopulatie.”

Uit onderzoek blijkt dat weidevogels graag broeden in kruidenrijke gebieden met veel insecten, het voedsel voor de kuikens. „Maar de ouders hebben vooral regenwormen op hun menu staan. Die intensieve landbouwgebieden moeten voor de voedselvoorziening dus eigenlijk

wel binnen bereik zijn van de vogels”, stelt Onrust. Hij deed daarom al onderzoek bij gezenderde goudplevieren naar hun eetgedrag. De goudplevieren (wilster) broeden niet in Friesland, maar overwinteren hier. Dit veldwerk van Onrust bij Idzega leerde dat goudplevieren overdag rusten in extensieve kruidenrijke gebieden en 's nachts naar de intensieve landbouwgebieden gaan voor hun wormendieet. „Dit kan ook gelden voor broedende weidevogels, maar daar moet ik nog meer onderzoek naar doen.”

„Ik ben nu vooral nog bezig naar wat de verklaring is van waarom wormen zitten waar

ze zitten. Hoe zit het in voren najaar, zijn er weersinvloeden of hebben de wormen een eigen cyclus.” Wormen komen naar de oppervlakte om voedsel te verzamelen (ze trekken takjes en blaadjes naar beneden) en om te paren. „Het paren doen ze zij-aan-zij liggend en vooral als het veel geregend heeft”, weet Onrust. In Nederland komen vijftien verschillende soorten wormen voor. Op de weilanden houdt het bij vijf soorten op. Iedere soort heeft een eigen functie weet Onrust, die in 2016 met zijn eindconclusies naar buiten komt.

Tekst Cees Walinga foto's Henk Bootsma

